
УДК 37+082
ББК 94
Z 40

Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour»

Druk i oprawa: Sp. z o.o. «Diamond trading tour»

Adres wydawcy i redakcji: 00-728 Warszawa, ul. S. Kierbedzia, 4 lok.103
e-mail: info@conferenc.pl

Cena (zł.): bezpłatnie

Zbiór raportów naukowych.

Z 40 Zbiór raportów naukowych. „Pedagogika Projekty naukowe „ (27.02.2015 - 28.02.2015) - Warszawa: Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour», 2015. - 108 str.
ISBN: 978-83-65207-01-2 (t.2)

Zbiór raportów naukowych. Wykonane na materiałach Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej Konferencji 27.02.2015 - 28.02.2015 roku. Sopot.
Część 2.

УДК 37+082
ББК 94

Wszelkie prawa zastrzeżone.

Powielanie i kopiowanie materiałów bez zgody autora jest zakazane.

Wszelkie prawa do materiałów konferencji należą do ich autorów.

Pisownia oryginalna jest zachowana.

Wszelkie prawa do materiałów w formie elektronicznej opublikowanych w zbiorach należą Sp. z o.o. «Diamond trading tour».

Obowiązkowym jest odniesienie do zbioru.

Warszawa 2015

ISBN: 978-83-65207-01-2 (t.2)

"Diamond trading tour" ©

SPIS /СОДЕРЖАНИЕ

SEKSCJA 13. PEDAGOGIKA. (ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ НАУКИ)

1. Андриющенко Т. К.....	6
ОБЕСПЕЧЕНИЕ ЗДОРОВЬЕСБЕРЕГАЮЩЕЙ СРЕДЫ ДЛЯ ЗАКРЕПЛЕНИЯ У ДОШКОЛЬНИКОВ ЖИЗНЕННЫХ НАВЫКОВ, СПОСОБСТВУЮЩИХ СОХРАНЕНИЮ ЗДОРОВЬЯ	
2. Беленькая А.В.	13
УЧИМ ДЕТЕЙ ОБЩЕНИЮ, ВОЗВРАЩАЯСЬ К ТРАДИЦИИ ВОСПИТАНИЯ В ТРУДЕ	
3. Вертугина В. М.....	21
ЗАСОБИ ПІДГОТОВКИ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗОРОВИМ ВІДХИЛЕННЯМ ДО ШКОЛИ	
4. Алибаева М. А., Орынбаева Г. А.	26
РОЛЬ МАТЕМАТИКИ В ФОРМИРОВАНИИ ЛОГИЧЕСКОЙ ГРАМОТНОСТИ У УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ	
5. Аталыкова А. А., Ахметова З. М.....	28
МОДЕЛЬ УЧИТЕЛЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ В ПРЕДДВЕРИИ 12-ЛЕТНЕГО ОБУЧЕНИЯ	
6. Іщенко Л.В.....	31
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ІНДИВІДУАЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	
7. Рогальська Н.В.....	34
ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ У ПЕДАГОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ	
8. Трофаїла Н. Д.....	40
ВПЛИВ СІМ'Ї НА ЕМОЦІЙНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ ДИТИНИ	
9. Дем'яненко О. Є.....	43
КУЛЬТУРНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕФЕКТИВНОЇ КРОСКУЛЬТУРНОЇ АДАПТАЦІЇ В ПОЛІКУЛЬТУРНИЙ ДІЙСНОСТІ	
10. Корінна Г. О.....	48
ПРОБЛЕМА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ В АСПЕКТІ СТАТЕВО-РОЛЬОВОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДОШКІЛЬНИКІВ	
11. Дудка І. Г.	51
РОЛЬ КУРСУ «ОРГАНІЗАЦІЯ ПОЗАКЛАСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ» У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ГЕОГРАФІЇ	

Вертугіна В. М.

старший викладач,
Київський університет
імені Бориса Грінченка

ЗАСОБИ ПІДГОТОВКИ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗОРОВИМ ВІДХИЛЕННЯМ ДО ШКОЛИ

Ключевые слова: дети старшего дошкольного возраста, дети со зрительным нарушением, средства, обучение, подготовка к школе.

Ключові слова: діти старшого дошкільного віку, діти із зоровим відхиленням, засоби, навчання, підготовка до школи.

Keywords: children under school age children with visual impairment, equipment, learning, preparation for school.

Підготовка дітей до школи постійно знаходиться в центрі уваги як зарубіжних, так і вітчизняних вчених. Вивчаються нові підходи, розробляються різні методики, вносяться до навчання в загальноосвітніх закладах діти із особливими потребами. Погляди різні, підходи різні, проте вчені єдині в тому, що дитина на етапі вступу до школи повинна досягти рівня дошкільної зрілості, який забезпечить її адаптацію до життя нового соціального статусу – школяра [1]. Однією з важливих проблем, яка розглядається, є підготовка до школи дітей із зоровим відхиленням, які інтегровані в групи загального розвитку дошкільного навчального закладу. Анкетування вихователів дало змогу виявити, що з кожним роком збільшується кількість дітей із зоровим відхиленням (косоокість, амбліопія, ністагм, міопія), які відвідують загальноосвітні заклади. І вони потребують індивідуально-диференційованого підходу, підбору засобів навчання, що максимально сприяли б їхній підготовці до навчання у загальноосвітній школі.

Зазначимо, що дидактичні засоби, як і методи, форми роботи, є частиною педагогічної системи. Уточнимо, що дефініція «засіб» визначається як «прийом, якась спеціальна дія, що дає можливість здійснити що-небудь, досягти чогось», «те, що слугує знаряддям у якій-небудь дії, справі» [3]; як «засоби виховання — надбання матеріальної та духовної культури (художня і наукова література, музика, театр, радіо, телебачення, витвори мистецтва, навколишня природа та ін.), форми і види виховної роботи (збори, бесіди, конференції, ігри тощо), які використовують у процесі дії того чи того методу»; «як предмети шкільного обладнання, які використовують у процесі навчально-виховної роботи (книги, зошити, таблиці, лабораторне обладнання, письмове приладдя та ін.)» [7]. Уважаємо, що засобами підготовки дітей із зоровим відхиленням до школи є інтеграція засобів виховання і навчання. Схарактеризуємо окремі з них, які, на нашу думку, є найбільш дієвими в сучасних умовах розвитку дошкільної освіти.

Необхідною ланкою сучасного розвивального середовища дошкільного навчального закладу будь-якого типу є *інформаційні технології навчання*. Звісно, комп'ютер сам по собі не відіграє ніякої ролі без загальної концепції його застосу-

вання в дошкільній освіті, програмово-методичного забезпечення відповідно до завдань виховання і навчання, з урахуванням психофізіологічних особливостей дітей. Проте використання інформаційно-комп'ютерних технологій у роботі з дітьми старшого дошкільного віку із зоровим відхиленням сприятиме як отриманню ними більшої кількості інформації про довкілля, так і слугуватиме засобом корекції зору за умови високого ступеня індивідуалізації та диференціації, урахування рекомендацій лікаря-офтальмолога [2].

Наразі актуальним у роботі з дітьми дошкільного віку із зоровим відхиленням у процесі підготовки їх до школи є використання таких засобів, як *ейдетика*, *логоритміка*, *лего-технології*. Зазначимо, що дефініція «ейдетизм» (від грец. *eibos* – вигляд, образ) трактується як психічне явище, яке полягає в здатності відтворювати яскравий наочний образ предмета, коли той безпосередньо вже не діє на органи чуттів. [7]. Через використання додаткових засобів запам'ятовування (картинок, опорних слів, питань) в процесі систематично проведеної роботи у дітей із зоровим відхиленням швидше формується зорова та образна пам'ять, що є важливим у підготовці їх до навчання у школі. Ейдетика включає арсенал ейдетичних ігор і вправ, завдяки яким інформація краще запам'ятовується, довше зберігається і частіше використовується [5].

Вченими (М. Земцова, Л. Плаксина, Т. Свиридюк) доведено, що в роботі з дітьми із зоровим відхиленням потрібно опиратись на тактильний та слуховий аналізатори, допомагати у розвитку навичок користування залишковим зором, розвивати навички комунікації, оптико-просторові уявлення, загальну координацію, дрібну моторику. Цьому сприятиме використання *логоритміки*. Логоритміка включає музично-ритмічні рухи, гру на музичних інструментах, ігри зі словом, зі співом. Слово може бути використане у різноманітних формах: тексти пісень, хороводів, драматизації з піснями, інсценування на задану тему. Під час проведення занять з логоритміки використовуються вправи для розвитку дрібної моторики («Веселі долоньки», «Дудочка», «Вітер і вітерець», «Гра з водою», «Збираємо камінчики»), вправи на розвиток орієнтування у просторі (наприклад, навчити розрізняти праву і ліву руку допомагають вправи: «Підтягнулись» під музику Ф. Шуберта, «Салют», «Вправи з квітами», «Вправи з прапорцями» та іншими предметами, де всі діти водночас починають вправу з правої руки).

Зазначимо, що *лего-технології* в освіті набули значення мультифункціонального освітнього комплексу, який включає елементи роботехніки, програмування, легоконструювання, що дає можливість забезпечувати не тільки предметні, але й метапредметні результати освіти. Адже в дітей виробляються вміння застосовувати й перетворювати знаки та символи, моделі й схеми з метою вирішення навчальних і пізнавальних задач: уміння організовувати спільну діяльність з вихователем і ровесниками. Варто відзначити важливість використання конструкторів LEGO в роботі з дітьми із зоровим відхиленням, адже вони є одним із засобів корекції сенсорного розвитку. Під час дій із лего-конструкторами у дитини розвивається зорове сприймання, окоорухові функції, фіксується погляд, розвивається дрібна моторика пальців рук, просторове орієнтування, пізнавальні здібності, що є необхідними умовами успішного навчання в школі. Діти, працюючи з лего-конструктором, обстежують його деталі за допомогою дотику і зору, разом з вихователями розглядають ілюстрації та

вартині із зображенням об'єктів для конструювання, обирають схеми і креслення, згідно з якими будуватимуть споруди; педагоги демонструють варіативні з'єднання деталей при обстеженні моделей, створюють проблемні ситуації, пропонують дітям аналізувати й оцінювати конструктивну діяльність. Практика показує, що найчастіше лого-технології із зазначеною вище метою використовуються тифлопедагогами у спеціальних дошкільних навчальних закладах, проте вони, на жаль, є мало використовуваним засобом у роботі з дітьми із зоровим відхиленням і вдома, і в загальноосвітніх дошкільних навчальних закладах.

Окрім зазначених дидактичних засобів підготовки дітей із зоровим відхиленням до школи, варто використовуватися загальноприйнятні, які не втрачають своєї актуальності. Найціннішим засобом у підготовці дітей до школи, на нашу думку, були і є *об'єкти довкілля в натуральному вигляді або препаровані (гербарії)*. Дітей ознайомлюють із реалістичними предметами та явищами з метою формування об'єктивних вражень про довкілля і використання своїх знань в різних видах діяльності. Маючи уявлення про предмет чи явище, дитина здатна описати їх навіть тоді, якщо вони безпосередньо не сприймаються.

Важливим засобом підготовки дітей із зоровим відхиленням до школи є використання *дієвих моделей*. Рух і трансформація предметів завжди привертають увагу, з'являється пізнавальний інтерес і бажання маніпулювати з ними, що сприяє розвитку дотикового сприймання, концентрації зору й руки на моделі. Використовують також *макети, муляжі* за умови, якщо немає можливості ознайомити дітей із натуральними об'єктами чи явищами (наприклад, муляжі грибів, екзотичних овочів, тварин, птахів тощо). При цьому дитина із зоровим відхиленням обов'язково повинна обстежити їх за допомогою дотику.

Зазначимо, що з метою формування правильного уявлення про школу вихователями і батьками використовуються такі доступні засоби, як *читання книг про школу, ознайомлення з деякими правилами поведінки учня, відвідування школи, цілеспрямоване проведення екскурсій і спостережень*. Акцентується увага дітей на тому, як зміниться їхнє життя, коли вони стануть школярами, адже учень повинен кожного дня ходити в школу, виконувати завдання, які буде задавати вчитель; щоб добре вчитись, потрібно бути уважним, дисциплінованим, охайним. Важливими засобами формування позитивного ставлення до школи є *режимні процеси*, що привчають дитину до самостійності, дисциплінованості; *участь у самообслуговуванні та елементарній побутовій праці; широке застосування предметно-практичної діяльності; спеціальні корекційні заняття, заняття з формування елементарних математичних уявлень, мовлення, образотворчої діяльності, моделювання, використання ігрової діяльності, спеціальних дидактичних ігор і вправ*.

Акцентуємо увагу на грі як засобу підготовки дітей із зоровим відхиленням до школи. Л. Виготський зазначав, що у дитини, яка не «прожила» повноцінно всі етапи розвитку власної ігрової діяльності – від маніпулятивних ігрових дій до ігор за правилами – значно затримується формування відповідної мотивації навчання. Після того, як гра вичерпує свої розвивальні можливості, істотно виділяється роль правила, а «зоною найближчого розвитку» стає учіння. Гра для дітей – діяльність, яка забезпечує розвиток основних новоутворень, які в інших видах діяльності повноцінно не формуються [4]. Дошкільний вік – сенситивний період розвитку ігрової

діяльності і підготовки дітей до навчальної діяльності. Однак, особливості зорового дефекту і вторинних відхилень накладають свій відбиток на формування основних передумов ігрової та предметної діяльності, уміння оперувати уявленнями у внутрішньому плані, вербалізації й ефективного наповнення практичного досвіду комунікації. Спрямованість дитини на досягнення практичного результату начебто закриває для неї соціальні відносини й основна увага приділяється формуванню практичних дій із ігровими атрибутами, а встановлення пізнавальних і особистісних контактів має певні труднощі. Вчені (Л. Вавіна, І. Гудим, Л. Плаксіна), ігрову діяльність дітей із зоровим відхиленням розглядають як цілісне поліфункціональне утворення, можливість якого в корекції відхилень різного напрямку, які викликані зоровим дефектом, дійсно багатогранні. Збідненість практичного досвіду, повільний розвиток моторики по відношенню до збереженого мовлення складають своєрідність ігрової діяльності дитини із зоровим відхиленням, яка часто протікає у вигляді примітивних маніпуляцій і одноманітно повторюваних рухів, але при цьому супроводжується більш високим рівнем словесної дії. Зазначимо, що гра насамперед є відображенням усіх знань і уявлень, набутих дитиною про довкілля. Проте підґрунтям для цих знань повинна бути система засвоєних операційних, рухових навичок. Деякі діти відмовляються брати участь у спільних іграх через слабку рухову підготовку, низький рівень фізичного здоров'я, недосконале володіння предметними діями і навичками спільної діяльності. Навчаючись маніпулювати з предметами, діти з відхиленням зору пізнають їх функціональне значення, а включення мовлення в цей процес є основою для корекції і компенсації негативних наслідків зорового дефекту. Важливе значення в ігровій діяльності дошкільника займають ігри «у школу». Відомо, що центральним моментом гри у дітей дошкільного віку завжди є те, що для них найбільш важливе, найбільш істотне в події, що розігрується. Якщо дитина прагне до школи заради зовнішніх атрибутів, засвідчує її неготовність до школи.

Одним із важливих засобів підготовки до навчання у школі дітей старшого дошкільного віку із зоровим відхиленням є *народна педагогіка*. Аналізуючи розмаїття українського фольклору, М. Стельмахович наголошує, що «народна педагогіка ставить піклування про здоров'я і фізичний розвиток дітей на перше місце». Діти із зоровим відхиленням часто мають низький рівень розвитку дотикової чутливості й моторики пальців і кистей рук. Народна педагогіка впродовж багатьох століть зберігає значну кількість фольклорних творів, використання яких супроводжується активними рухами («Сорока-ворона», «Пальчику, пальчику», «Горошок, бобошок» тощо). Під час проведення тренувальних вправ слід пам'ятати, що вправління стає більш цікавим і ефективним, якщо набуває творчого характеру. Додавши трохи фантазії, руки дитини можна легко перетворити на казкових персонажів (лисичку, зайчика, вовка), на різноманітні предмети (будиночок, стіл, човник). Цінним є те, що, використовуючи залишковий зір, паралельно за допомогою ігор, потішок, пальчикової гімнастики розвивається дотиковий аналізатор, який відіграє важливу роль у розвитку і навчанні дітей із зоровим відхиленням. Колискові, українські пісні, забавлянки, мирилки сприяють розвитку слухового аналізатора, який виконує допоміжну функцію при зоровому відхиленні.

Отже, узагальнюючи сказане, зазначимо, що на основі аналізу наукових досліджень, практики, власних спостережень було виділено найбільш ефективні, на

нашу думку, засоби підготовки дітей старшого дошкільного віку із зоровим відхиленням до школи, а саме: об'єкти довкілля, моделі, макети, муляжі, технічні засоби, ігрова діяльність, народна педагогіка, пальчикова гімнастика, режимні процеси, екскурсії, заняття, ейдетика, логоритміка, леґо-технології тощо.

Література:

1. Базовий компонент дошкільної освіти [Текст] : схвал. рішенням колегії М-ва освіти і науки, молоді та спорту України 04.05.2012 р. №5/2-2 // Інформ. зб. та коментарі М-ва освіти і науки, молоді та спорту України. – 2012. – №13/15. – С.43-64.
2. Вертуґіна В. М. Формування життєвої компетентності дітей старшого дошкільного віку як відображення організації освітнього процесу ДНЗ у світлі сучасних вимог/ Валентина Миколаївна Вертуґіна // Information Technologies in Education for AII : зб. пр. Шостої Міжнар. конф. «Нові інформаційні технології в освіті для всіх : навчальні середовища» (22–23 листоп. 2011 р.). – К., 2011. – С. 506–512.
3. Вікісловник [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uk.wiktionary.org/wiki/>. – Назва з екрана.
4. Выготский Л. С. Слепой ребенок / Лев Семенович Выготский // Выготский Л.С. Собрание сочинений : в 6-ти т. – М., 1983. – Т. 5. – С. 86–100.
5. Кривоніс М.Л. Ейдетика як засіб підготовки дитини до школи / Авт.-упор. М. Л. Кривоніс, О. Л. Дроботій. – Х. : Вид.-во «Ранок», 2012. – 160 с.
6. Словник педагогічних термінів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pidruchniki.com/pedagogika/slovník_pedagogichnih_terminiv. – Назва з екрана.